

POROČNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Obrtna strokovna šola v Ljubljani. — Črtček. — Marka Fabija Kvintiljana govorniški pouk. — Jesenski podlesék. — V zadevi „zaveze slovenskih učiteljskih društev“. Pravila. — Poročilo o pošiljtvah itd. Ocene. — Književno poročilo. — Dopisi. — Razne stvari. — Inserati.

Obrtna strokovna šola v Ljubljani.

Kakšnega pomena, kakšne važnosti so obrtne strokovne šole za razvoj obrtov sploh in prospeh obrtniškega stanú posebej, pri nas iz skušnje ne moremo presoditi, kajti poznamo šole te vrste še vse premalo. Da pa drugod dobro in blagonosno vplivajo na vse stroke obrti, to nas uči pogled v Francosko, Belgijo in na Anglejško, kjer so obrtne šole že dalje časa vpeljane in kjer je obrtnija dosegla najvišjo stopinjo razcveta.

Da se je torej tudi naša vlada odločila za vpeljevanje te vrste šol, je le umestno. Hvaležni pa moramo biti posebno ministru Gautsch-u, da je nas Slovence obdaril s takim zavodom v Ljubljani. Naj si občinstvo še tudi sedaj z nekimi presodki pozdravlja novo obrtno strokovno šolo, smo vendar prepričani, da bode ona blagonosno vplivala na razvit domače obrtnije. Vsaj je uravnana na zdravih pedagogičnih načelih, kar nam priča njen program, kojega tukaj podamo svojim č. p. n. bralcem.

„A. Strokovna šola za lesno industrijo. Šola za lesni obrt ima štiri letne tečaje, v katerih se bodo učenci teoretično in praktično poučevali v najvažnejših strokah lesne industrije. V začetku bodo se otvorili naslednji oddelki: Za mizarstvo (umetno in stavbeno mizarstvo), za rezbarstvo (podobarstvo in za strugarstvo), pozneje se bode pridružilo tesarstvo, kolarstvo, gradnja žag in mlinov ter pletenje košaric. V prvem letniku imajo vsi oddelki zvečine skupni pouk, pozneje se pa ločijo učenci po navedenih strokah. Poučevalo se bodo v naslednjih predmetih: krščanski nauk, slovenski in nemški jezik, računstvo, obrtno knjigovodstvo, poslovni sestavki, tehnologija, mehanika, arhitektonsko oblikoslovje, geometrija in geometrijsko risanje, elementarno prosto risanje, prosto risanje po modelih, projektivno risanje, modelovanje, lepopisje in praktični pouk.

Učenci so redni ali pa izvenredni; prvi obiskujejo šolo v vseh predmetih, drugi pa so upisani le v nekaterih strokah. Ustopiti morejo v to šolo le tisti mladenčiči, ki so dovršili osnovne šole in ki so prekoračili 14. leto. Ker je praktični pouk posebne važnosti ter se morajo učenci v teku štirih let izuriti v svoji stroki, kakor pri najboljšem mojstru, treba je, da so telesno zdravi. Spričevalo o dovršeni šoli daje učencu pravico do samostojnega izvrševanja dotičnega obrta,

tedaj je veljavno kot spričevalo za dokaz sposobnosti. Učenci ne plačujejo nobene šolnine ne vsprejemnine.

B. Strokovna šola za umetno vezenje in šivanje čipek ima dva letna tečaja, v katerih se bode poučevalo umetno vezenje (belo in pisano) ter šivanje čipek. Za klekljanje (pletenje) čipek ne bode oddelka. Učenke se bodo priučile vsem važnim strokam umetnega vezenja na podlagi dobrih vzorcev in zakonov umetnosti. Poučevalo se bode v naslednjih predmetih: Slovenščina, nemščina, računstvo, knjigovodstvo, tehnologija vezenja, oblikoslovje umetnega vezenja, elementarno risanje, nauk o ornamentih in o zlogu ter praktični pouk. Učenke so redne in izvenredne slušateljice. Izvenredne učenke morejo obiskovati le nekatere stroke, kakor to določi sporazumno ž njimi vodstvo šole. Redne učenke morajo dovršiti 14. leto in dokončati osnovno šolo. Šolnine ni nobene. Potrebni material dobé redne učenke od šolskega vodstva brezplačno, izvenredne slušateljice pa morajo same skrbeti za risarske in druge potrebščine.

Učenci in učenke za oba zavoda vsprejemajo se zdaj v pisarnici trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, od 20. oktobra dalje pa v šolski pisarnici v Virantovi hiši, Zvezdarske ulice.

Šoli se otvorita dne 5. novembra t. l.“

Ker je vodstvo obrtne strokovne šole ljubljanske izročeno krepkim rokam domačina strokovnjaka, se ne bojimo, da ne bi prospevala. A vendar bode treba, da vodstvo po možnosti podpiramo tudi mi ljudski učitelji, da kjer je treba poučimo občinstvo o namenu in težnjah takih zavodov in tako raztresemo šopirajoče se presodke. Naša skrb bodi nadalje, da slovenski sinovi v obilnem številu obrtno šolo pohajajo in se tako v svoj prid in narodu v čast izobražijo v spretno in poštene obrtnike. V to pomozi Bog!

Čriček.

Spisal prof. J. Koprivnik.

(Dalje.)

4. Kako živi.

Čriček se nahaja po vinogradih, po mejah med vinogradi in po parobkih okoli vinogradov. Živi na trsju, brajdah, nizkem grmovju, robidju in vsakovrstnem zeljišču. Ugajajo mu le solnčnata brda, v senčnih krajih ga nikdar ne najdeš. Toraj ga v ravninah ali gozdiš ne zaslediš, ako ni ravno slučajno tja zanešen. Po vinogradih je češče v zgledju kakor v znojju, v večem številu na solnčnatih rebrih kakor tam, kjer ima gorica manje solnca. Osobito je rad po mejah med vinogradi in obalih krog goric. Nizko pri zemlji ne biva, pa tudi visoko na grm ali celo na drevo ne gre, le na kakšno brajdo včasih nekoliko više spleza. Če skoči na tla, hiti že po prvem bližnem stebelcu ali debelcu navzgor. Vsaka rastlina mu ni enako všeča. Najbolj priljubljene so mu lepljiva kadulja (*Salvia glutinosa*), navadni vratač (*Tanacetum vulgare*), zdravilna kadulja (*Salvia officinalis*), divji majeron (*Origanum vulgare*), mačje zelje (*Clinopodium vulgare*), rman ali škoročelj (*Achillea Millefolium*), navadni in poljski pelin (*Artemisia Absinthium* in *campestris*), črni lučnik (*Verbascum nigrum*),

košata loboda (*Atriplex patula*), vinska trta (*Vitis vinifera*), ostroga (*Rubus fruticosus*), in srabot (*Clematis Vitalba*). Na nobeno rastlino pa toliko ne sili, kakor na lepljivo in zdravilno kaduljo in navadni vratač; na teh rastlinah najdeš ga včasih kar v kupih, one so mu še bolj priljubljene, kakor vinska trta.

Črček je urna in hitra živalica. Naglo teče, dobro pleza in spretno skače. Če tudi frči, ne morem zagotovo reči. Da bi se prepričal, ali leta, spuščal sem samce in samice v zrak, pa nikdar nisem zapazil, da bi bili zleteli, samo enkrat sem videl spuščeno samico, da je, padajoč na tla, razprla krila in mahala z njimi, frčela — zdelo se mi je — ni. Tako delati sem videl pozneje včasih tudi na prostem samice in samce, ako so splašeni na zemljo skočili.

Črček prav dobro vidi in tanko sliši. Ako se mu bližaš od predi, da te zagleda, vzdigne na mah tipalnice ter odteče in se skrije med listje, ali če se mu zdi nevarnost večja, skoči na drugo vejo ali rastlino. Stopaj proti trsu ali grmu, kjer prepeva, počasi in oprezno kakor hočeš, odrezaš ti bo pesem, ko se mu bližaš. Nekoč mi uteče samec iz zabojiča, kjer je bilo večje društvo zaprto in spleza na zagrinjalo pri oknu. Zvečer začne peti, a vsakokrat utihne, ako na vrata potrkam, vrata odprem, po sobi sem ter tja hodim, ali z lučjo v sobo stopim. Da tudi voha, sem se večkrat prepričal. Če se mu z roko bližaš, jo kar potiplje (povoha) s tipalnicama in se ti hitro umakne. Jed vsakokrat potiplje, prej ko jo načne. Okuša tudi, drugače bi ne bil tako izbirljiv pri jedi. Zaprtim sem dajal listje in sočnate mladike rastlin, na katerih najrajše živé (lepljivo kadulja i. dr.), pa tudi prhka jabolka in gruške, breskve, slive, solato in zelje so radi jedli. Nikdar pa se mi niso dotaknili vinske trte, če so bili listi in mladike še tako nežni in sočnati. Vinsko jagodo poskusili so le tedaj, če sem jim jo zmečkal, nenačeto so pustili na miru. Da bi toraj črčki grozdje jedli in sladek sok iz jagod pili ter tako tudi škodovali, kakor mislijo ljudje, ni res. Ako je kdo črčka videl, da je jagodo jedel, bila je jagoda poprej poknena ali od kake druge žuželke (ose) načeta, po mojem opazovanju se črček cele jagode ne loti. Omeniti mi je še ene, baš ne ravno lepe navade drugače ljubkega, nedolžnega in pohlevnega črčka, namreč, da je pesjan. Več nego enkrat sem opazoval, da so mrtvece — ne vem poginjene ali v boju premagane — do trdega oklopa, suhih nog in kril — požrli.*)

Kadar se črček naje, obriše in osnaži si grizala, prednji nogi in včasih tudi tipalnice. Grizala s prednjima nogama, noge in tipalnice pa, da je potegne skoz očiščena grizala.

Črček ni prijatelj belemu dnevu, je pravi ponočnjak, in narodna pesem ga je v besedah, „že črček prepeva, ne more več spat“ po vsej pravici kot „ponočnega ptica“ označila. Po dnevu namreč mirno čepi na žedišča prihuljen — na kakem listu ali veji, navadno z glavo navzdol — dremlje ter se na solncu greje. Samcem se blišče obsevana krila, kakor „mačje srebro.“ Le kadar sluti nevarnost, skrije se med listje. Malokedaj kateri z rahlim in zamolklim glasom začvrči, največ še tedaj, kadar pride po deževnem vremenu lep solnčen dan, ali pa, če sapa trese vejo ali list, kjer sedi. Čisto drugačen pa je

*) Takšno navado imajo locustidi in gryllidi sploh.

po noči. Kakor hitro se solnce nagne proti zahodu, še prej ko se začne mračiti, postane živ. Samice, katerih je vedno več kakor samcev *), urno tečejo sem ter tja, navzdol in navzgor, se ljubkujejo s samei, napadajo iz ljubosumnosti druge samice, iščejo primernih stebelc za zalego ali pa ležejo jajčeca **). Ako postanejo lačne, se okrepčajo na kakšnem sočnatem lističu ali poganku. Nekoliko manje živahni so samei. Oni sicer tudi lazijo sem ter tja, iščejo ter snubijo samice, pocukajo včasih srdito za nogo ali tipalnico kakega samea tekmeča, jedo, če so lačni, ali navadno sede dalj časa mirno na kakšnem listu ter na vso moč neutrudno prepevajo, vsak hoče svojega sopevca preglasiti. Najprej se slišijo proti večeru posamni „pevci“, bolj pa ko se mrači, bolj narašča število koncertistov; ko noč napoči, se ne dajo več razločevati pojedini čri-čri-glasovi, vsi se zlijejo v nepretrgan tužen čri-i-i-i., kateri se razlega po okolici. Včasih melanholičen čri-i-i bolj naraste, včasih po bolj odjenja, kakor ti sapa potegne. Posebno prijetno se sliši domačinu petje v toplih in jasnih nočeh, kadar polna luna sveti.

Takšno je življenje črička po noči. Proti jutru pa postajajo pevci in njih neme ženice mirnejši. Glas za glasom umolkne, in prej ko še zaskrbi (okoli 4. ure), je med črički vse zopet tiho in mirno, še bolj, kakor zvečer pred koncertom, kajti nemirno ponočno življenje je živalice skoraj do onemoglosti utrudilo. Tako dela čriček seveda le pri lepem vremenu. Kadar je deževno in hladno, je na pol otrpnen med listjem skrit.

V Slov. goricah (sv. Ana na Krembergu — Košar) si obetajo dobro bratev, kadar je mnogo čričkov, a slabo, če jih je malo. (Konec prih.)

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Nekateri s tem le ugovarjajo: „Tedad bo moral govornik v vseh umetnostih izurjen biti, ako hoče o vsaki stvari govoriti.“ Na ta ugovor bi lahko s Cicero-novimi ¹⁾ besedami odgovoril, pri katerem to le nahajam: „Po mojem mnenju ne more nobeden v vsakem oziru hvale vreden govornik biti, ako si ne pridobi znanosti v vseh važnih stvarih in umetnostih.“ Pa meni zadostuje, če ni govornik v oni stvari neveden, o kateri ima govoriti. O katerih bo torej govoril? O tistih, v katerih se je izučil. Jednako naj se pouči o stvareh, o katerih mu bo govoriti, in o katerih se je poučil, naj govori. Ali ne bo tesar o svojem poslu in učitelj glasbe o tej bolje govoril kakor govornik? Če ta o dotični stvari ničesar ne ve, potem seveda. Kajti tudi neolikan kmet, če se pravda, bo o svoji stvari bolje govoril kakor govornik, ki o prepirni stvari nič ne ve. Če se pa dá po glasbenem učitelju, po tesarju in pravdarju poučiti o dotični stvari, bo

*) Vjel sem 20—30 in še več samic, prej ko sem zasledil enega samea.

**) Pri spoju (copula) vzdigne samec krilne pokrovke kviško, kakor da bi hotel peti in se vriva, ritanski stopajoč, pod snubljenjo, za njim stoječo samico, dočim ona izbranemu ženinu na hrbet stopi. Na popisani način se spojajo gryllidi sploh.

¹⁾ O govorniku I, 6.

govornik bolje govoril kakor oni, ki ga je poučil. Govoril bo, pravim, in tesar, kedar bo stavbarstvo razpravljaj, in glasbeni učitelj, kedar bo glasbo razpravljaj; a govornik ne bo, ampak se bo le obnašal, kakor govornik, baš tako tudi ne-veščak, če ravno obeže, ne bo zdravnik, ampak se bo le obnašal kot zdravnik. Ali se ne nahajajo take stvari v pohvalnih, posvetovalnih in sodnijskih govorih? Tedaj ne bi bil smel govornik svojega mnenja povedati, ko so se posvetovali o zgradbi Ostijske¹⁾ luke, in vendar je trebalo metode arhitektov. Če sta rumenkasta barva in oteklina na telesu znamenje neprebavljivosti ali strupa, ne tolmači li to govornik? In vendar se tiče to zdravništva. Ne bode li se tudi z merjenjem in številjenjem pečal? In vendar pripada to geometriji. Jaz menim, da skoraj vsaka stvar lahko po kakem naključju v govornikovo področje pride; če pa ne, potem ne bo imel z njo nič opraviti. Tedaj je moja trditev opravičena, da spada v govorniško stvarino vsaka stvar, o katerej se da kaj povedati. To potrjuje tudi občna navada govorjenja. Če smo kaj izvedeli, o čemur imamo govoriti, priznanjamo dostikrat vže v predgovoru to kot predloženo stvarino. Gorgija je bil tako prepričan, da ima govornik o vsaki stvari govoriti, da se je dal v šolskih dvoranah vprašati²⁾, o kateri stvari koli je kdo hotel. Tudi Hermagora je spravil v področje retorike vse stvari trdeč, da se za njo tvarina nahaja v pravadah in raziskavah. Ako pa meni, da nimajo raziskave z retoriko nič opraviti, potem ni mojega mnenja; ako jih pa retoriki prišteva, podkrepljuje tudi moje mnenje. Saj ni nobene stvari, ki ne bi spadala v pravdo ali raziskavo.

Tudi Aristotel je, razdelivši zgovornost na tri dele, na sodnijsko, posvetovalno in pohvalno, skoraj vse stvari govorniškemu področju odkazal; saj ni nobene stvari, ki ne bi enej teh treh vrst pripadala.

Le prav malo jih je popraševalo po orodju. Orodje pa imenujem to, brez katerega se tvarina ne da v to vpodobiti, kar hočemo napraviti. Pa po mojem mnenju ne potrebuje umetnost takega orodja ampak umetnik. Kajti znanost ne poprašuje po orodju, ampak zamóre, tudi če ničesar ne izdeli, dovršena biti; umetnik pa potrebuje orodja n. pr. rezbar dleta in slikar čopiča. Torej hočem to za ono mesto odložiti, na katerem bom o govorniku razpravljaj.

Deseta knjiga.

P o g l a v j e 1.

O obilju besedij.

Pa kakor so ta govorniška pravila v izoliko neizogibno potrebna, vendar ne vzgajajo zadosti zgovornosti, ako se ne pridruži neka stalna spretnost, katero Grki *ῥητορικὴ* imenujejo; pospešuje li se ta bolje s pisanjem ali čitanjem ali govorjenjem, poprašuje se navadno, kakor vem. To vprašanje bi trebalo précej natančno tolmačiti, ako bi mogla samo ena onih vaj zadostiti. A one so vse tako tesno zvezane in nerazdružne, da ves trud ne bi nič koristil v drugih, ako bi se katera izmed njih zanemarila. Kajti zgovornost ne bo niti izvrstna niti krepka postala, ako je ne bo krepila pogostna vaja v zlogu; tako se bo tudi ta vaja brez čitanja sem in tja zibala kakor ladja brez krmarja, in oni ki bo znal, kaj

¹⁾ Pr. Svetonija v življenju cesarja Klavdija, pogl. 20.

²⁾ Plat. Gorg. pogl. I.

in kako je treba o vsaki stvari govoriti, bo tako rekôč na zaklenenih zakladih ležal, ako ne bo imel vstrajne in za vse slučaje pripravljene zgovornosti. Naj se le vidi katera neizogibno potrebna, vendar ne bo v govornikovo dovršenost takoj največje važnosti. Prvo mesto gre pač govorjenju, ker sêstaja govornikov posel v govorjenju in iz tega se je tudi, kakor je očitvidno, moja umetnost razvila: na drugem mestu je potem posnema, in zadnje mesto gre pismenim vajam. Pa kakor je do dovršenosti mogoče priti le iz početkov, tako se vže v teku poučevanja ono kot nevažno pokaže, kar je prvo. A jaz ne razpravljam tukaj, kako naj se govornik poučuje — kajti to se je ali zadosti ali kolikor možno zgodilo — ampak po katerih vajah se ima borec, ki se je od učitelja vseh kretov naučil, za boje pripravljati. Torej hočem onega, ki zna misli najti in razporediti, in ki je spreten postal v izbiranju in nameščenju besedij, poučevati, kako najlože to tudi praktično izvršuje, česar se je naučil.

Je-li tedaj dvomno, da si mora nabrati, rekli bi, nekih zakladov, katerih se zna poslužiti, kedar koli boče treba? Ti zakladi sestajajo v obilju mislij in besedij. A misli so pri vsakem predmetu različne, pri malokaterih skupne, besedij si je pa treba nabrati za vse predmete; če bi vsakemu predmetu bila posebna beseda, bi trebalo manj marljivosti; saj bi se ponujale vse besede takoj z dotičnimi predmeti. Ker so pa izrazi za razne stvari ali bolj pristni ali bolj lepotični ali več pomenljivi ali blagoglasnejši, morajo govorniku ne le vsi znani ampak tudi lahki in tako rekôč pred očmi biti, da lahko izmed teh najboljšo izbere, ko se njegovemu mnenju pokažejo. Vem, da se nekateri sinonimnih izrazov na pamet učé, da jim tem lože eden izmed premnogih na pamet pride, ali da rabijo, kedar so se jednega poslužili, če se kmalu potem zopet potrebuje, drug sinonimen izraz ogibujé se ponavljanju. Pa tako početje je otročje in trud je brezvspešen, pa tudi malo koristen; kajti na tak način se neka mešanica nakopiči, iz katere se lahko brez razločka vsak izraz porabi.

Mi pa imamo premišljeno nabirati obilje besedij, ker težimo za krepko zgovornostjo ne za kričéčo mnogobesednostjo. A to dosežemo, čitáje in posluša najboljšo stvarino. Kajti tako ne izvemo samo imena stvari, ampak tudi, kateri izraz je na kakem mestu najbolj prikladen. Saj se skoraj vse besede v govoru rabijo, razven malo nedostojnih izrazov. Se vé, da se pesniki jambov in stare komedije dostikrat hvalijo tudi zaradi onih izrazov, pa meni zadostuje ozirati se na mojo stroko. Vse besede razven omenjenih so neke na svojem mestu; kajti včasih je treba prostih in navadnih besed, in izrazi, ki nam se na lepših mestih grdi zdijo, so na svojem mestu, kdar predmet zahteva. Da se teh izrazov naučimo in ne le njihov pomen vzpoznamo, ampak tudi njihove oblike in naglase, da pristojajo kjer koli rabljeni, to zamoremo le z marljivim čitanjem in poslušanjem doseči, ker vsak govor vzprejemamo iz prva z ušesi. Iz tega je tudi razvidno, zakaj da so bili na kraljevo¹⁾ povelje otroci od nemih dojnic v samoti vzgojeni, ki vendar niso znali govoriti, če tudi so, kakor pravijo, nekatere

¹⁾ Kvintilijan menda misli na dogodek, kateri pripoveduje Herodot (II, 2), da je dal Egiptovski kralj Psametih hotéč zvedeti, je-li katero ljudstvo starejše od Egipčanov, dvoje otrok vzrediti oddaljenih od človeške družbe. Ker sta ta revčeka frigijskemu jeziku podobno besedo bekos (= kruh, hrana) jecljala, mislilo se je da so Frigi starejše ljudstvo od Egipčanov.

besede govorili. Nahajajo se pa nekatere take besede, ki z več glasovi toisto stvar pomenijo, tako da ni v oziru pomena nobenega razločka, katero besedo da rabiš n. pr. „ensis“ in „gladius“ (sablja in meč); druge pa, katere po prenosbi taisti pomen dobijo, če tudi so pravi izrazi za nekatere pojme, n. pr. ferrum in mucro (železo in ost.) (Dalje prih.)

Jesenski podlèsek.

Učni poskus za višjo stopnjo večrazrednic.

Sestavil Anton Kosi.

Vže se je poslovilo vroče poletje od nas in njegovo mesto prevzela je hladna jesen. Vsa narava postala je nekako jednolična. Travnike, ki so bili prej z mnogobrojnimi cveticami olepšani, pokosila je nemila kosa. Rastlinstvo, kar še ga je ostalo, nastopilo je novo dōbo, dōbo zrelosti. Rastlinski cvetovi izpremenili so se namreč v plodove, kojih nekateri nam donšajo mnogo koristi, kakor da bi nas hoteli odškodovati za preminule, ljube nam cvetice. — Toda brez vse lepote in brez vsega cvetja jesen vendar ni. Pogledjmo še nekoliko tje na pokošene vlažne travnike kjer je zelena trava pomolila zopet bilke iz zemlje; tukaj zapazimo, da sveti travnik nekoliko rudečkasto in to prihaja od poslednje jesenske cvetice, od podleska.

Kakor nam je spomladi veselja srce zaigralo, ko smo zagledali v meji prvo spomladansko cvetico, oznanovalko vesele vigredi: dišečo vijolico, takó se nam stori sedaj nekako milo, ko se oziramo po celih trumah bledorudečih cvetic. — Pač prava jesenska cvetica je podlesek!

Pouk se prične. — Ker smo spomladi, ljubi otroci, precej natanko pogovorili dišečo vijolico kot prvo pomladansko cvetico, hočemo danes govoriti tudi v zadnje jesenske cvetici. Imenuj jo! Dá, o podlesku hočemo tedaj danes nekoliko več izpregovoriti.*) Prej pa kot vam o tej cvetici kaj več povém, hočem razdeliti vse te rudečkaste cvetove, kar jih imam tukaj, med vas, da zamorete nekoliko tega, kar bomo o podlesku rekli, tudi sami opazovati. Kako pravimo tej cvetici? Jesenski podlèsek.***) Jeli to, kar tukaj vidite cela rastlina? Koliko delov razločujemo na vsakej rastlini? Kateri deli tičijo v zemlji? Kako pravimo stebli, ki je pod zemljo? Podzemeljsko steblo. Imenuj podzemeljska stebila? Korenika, čebul in gomolj. Katere rastline imajo koreniko, katere čebul in katere gomolj? Jeli opaziš tudi na podlesku tukaj kakšno podzemljsko steblo? Dá in sicer gomolj z drobno čebulico na strani.

*) Učitelj naj vže prej jednemu ali večim učencem naroči, da mu podlesek z gomoljem vred v večem številu izklopije in v šolo prinesó.

**) Gospod Fr. Kocbek, pisóč v 18. šte. letošnj. „Pop“, v Botaničnih listih o podlesku, pravi da so dali tej rastlini Savinjšani dvoje ime cvetu: ušivec, a plodu čemerika. Vredno se mi zdi na tem mestu omeniti, da imenujejo jesenski podlesek v Središčen in okoli: „hadžun“, okolo Radgone: Poši, ko so plodi podobni mošnji pa tudi „divji luk“, okolo Ljutomera „čemerika“ (ki pomeni prav za prav veratrum) in še podrugih krajih mu pravijo: smrtnjak, golobnjak. Podleskove liste imenujejo po nekaterih krajih „divja turšica“

Podlesek ima tedaj v zemlji gomolj in čebulico, je gomoljasto-čebulasta zastlina. Kakšne podobe je gomolj? (Jajčaste.) Kakšna je čebulica? Majhna, drobna. Kje pa ima podlesek korenine? Na spodnji strani gomolja in čebulice. Pogledaj, ter povej, kakšne so te korenine! Vlaknate. Reci lepo: Vlaknate korenine visé na spodnji strani gomolja in čebulice. Kateri so mi prinesli podleske, naj vzdignejo roke! Ti J! Ki si podlesek odkopoval, povej nam, je-li tičal gomolj s čebulico globoko v zemlji? Dá. Če si gomolj nekoliko natančneje ogledamo, opazimo, da je na jedne strani nekoliko plošnat. Kaj pa opazimo na plošnatej strani? Majhen žlebek. V tem žlebkú tiči na dnú drobna čebulica. Gomolj in čebuli in tudi spodnji del cveta obdaja rujava usnjata koža. O katerih delih podleska smo sedaj govorili? Povej vse, kar smo povedali o gomolju, čebulici in koreninah! Podlesek ima globoko v zemlji jajčast na jedne strani plošnat gomolj. Na plošnatej strani gomolja je nek žlebek, v katerem tiči drobna čebulica, noseča na zgornji strani cvet, a na spodnji koreninice.

Hočemo sedaj o podleskovih listih govoriti! A kje so? Ali jih nisi tudi utrgal? Seveda jih nisi našel, jaz tudi ne. Ali pa mislite, da ta rastlina nima listja? Ima ga ima, in ravno to je pri podlesku čudovito, da cveté v jeseni, a njegovo steblo in listi prikažejo se še le prihodnje pomlad. Vém da ga ni med vami, ki bi ne poznal podleskovskega stebela in listov, saj ste gotovo že mnogokrat spomladu ruvali iz travnikov takoimenovani volóvnik ali „divjo turšico“, kakor imenuje prosto ljudstvo po nekaterih krajih podlések. Kaj mislite, radi česa pravijo tem listom „divja turšica“? Ker so podobni listom turšice ali koruze. Tukaj vam pokažem podobo podleskovskega stebela in listov! Koliko opazite listov. 3—4. So listi kratki ali dolgi? Dolgi. Pogledaj sem na podobo ter povej o stebelu in listih vse, kar opaziš. Steblo je kratko, listi so pa precej dolgi in široki ter so podobni šmarničnim ali pa listom koruze. Kakšno podobo imajo? List je zelen. Pa še nekaj drugega bi opazili na pravem listu, kar vam na podobi ne morem pokazati, kaj neki? Da je mesnat in da se sveti. Povej vse kar smo povedali o podleskovem stebelu in listih! N! L! Kako se imenujejo podleskovo steblo in listi? Volóvnik. — Kakó jim pravi po nekojih krajih prosto ljudstvo? Zakaj?

Sedaj si pa bomo ogledali tiste dele podleska, ki so potrebni vsakej rastlini, da zamore roditi plodove in kaljivo semo! Kdo vé, kaj imam tukaj v mislih? Cvet. — Dá, o podleskovem cvetu se bomo tedaj razgovarjali. Imenuj dele cveta! — Čaša, cvetni venec, prašniki in pestič. Oglejmo si najpoprej čašo, oz. čašine liste. Kaj opazimo? Da ima podlesek samo jedno cvetno ogrinjalo. Kako imenujemo cvet, ki ima le jedno cvetno ogrinjalo? Enojni cvetni ovoj ali obodnik (Perigon). Imenuj rastline, ki imajo samo obodnik. Bela lilija, tulipan, itd. — Kakšne podobe more enojno cvetno ogrinjalo biti? More biti podobno ali čaši ali pa tudi cvetnemu vencu. Kaj bodeš rekel o cvetu podleska! Da je podoben čaši.

Podleskov obodnik obstoji iz 10—12cm dolge, spodaj valjaste, zgoraj pa trorobate cevi, ki je razdeljena zgoraj v šest 2—3cm dolgih okroglastih krp. — Iz kolikih delov obstoji cvet? Pokaži cev! Kakšna je taista zgoraj, kakšna spodaj? Ponovi, kar smo povedali o obodniku!

Sedaj pa otргajmo prav previdno vseh šest obodnih listov, jednega za drugim od drugih cvetnih delov! (Učitelj naj pove in pokaže, da je treba cvetni list navzdol potegniti, ker drugače se z listi otргajo tudi prašniki, posebno tisti, ki so na cvetnih listih viši prirasteni.) Ko so otroci odstranili cvetne liste: kaj vidimo sedaj tukaj? Prašnike. Dobro. Koliko jih našteješ L! — Devet. — Jeli L. prav naštel? K! Ne, kajti podlesek ima samó 6 prašnikov. (Konec prih.)

V zadevi „zaveze slovenskih učiteljskih društev“

Prvo zborovanje „zaveze“ se vsled raznih ovir, katere bode osnovalni odbor o svojem času navedel, ni moglo vršiti meseca septembra, kakor je bilo nameravano. Za isto zborovanje določili so se sedaj božični prazniki. Dan in vse drugo objavi se kasneje.

* * *

V „Popot.“ t. l. str. 203. prosil je osnovalni odbor „zaveze“ vsa slavna učit. društva, naj dopslžejo imenike, pravila in imena delegatov. Źal, da še nekatera č. društva niso tega storila. Ta se tem potom še enkrat vljudno prosijo, naj poslžejo zahtevane stvari.

Za prvo glavno zborovanje „zaveze“ izvoljeni so nastopni delegati:

1. Celjsko učit. društvo: Brezovnik, Gradišnik, Koebek in Zupan.
2. Pedagogično društvo v Krškem: Cepuder, Furlan, Gabršek, Kokolj, Lapajne, Levec, Michél Marija, Pletersnik prof., Praprotnik A., Ravnikar, Romih, Travnar, Valenta, Wessner Mar., Źumer A., Piré G., Povše Fr., Rozmann J., Valentinčič Ig., dr. Jos. Vošnjak, Zupan T. —
3. Šmarijsko-rogačko učit. društvo: Blenk in Šetine.
4. Sežansko učit. društvo: Bemgar A., Koršič A., Kanté in Bano Ivan.
5. Slov. učit. društvo za Koperski okraj: Bogatec in Finšgar.
6. Ljutomersko učit. društvo: Frenensfeld in Kovačič.
7. Savinjsko učit. društvo: Farčnik in Šorn.
8. Postojnsko učit. društvo: Dimnik, Česnik, Kostanjevec, Fettich in Punčuh.

Pravila „zaveze slovenskih učiteljskih društev.“

I. Svrha zaveze.

§ 1. Svrha zaveze je združitev vseh na Spodnjem Štajarskem, Kranjskem, Primorskem in Koroškem uže osnovanih in v bodočo se osnujočih učiteljskih društev, da

- a) pospešujó duševne in materijalne interese slovenskega učiteljstva,
- b) v pedagogično-didaktičnem delovanju dosežó jedinstvo in
- c) težé za vsem, kar zamore slovensko šolstvo povzdigniti.

II. Sredstva.

§ 2.

- a) Zavezno zborovanje, katero se vrši vsako leto enkrat v kakem mestu, trgu ali v kakem drugem primernem kraju zgoraj imenovanih dežel, ter razpravlja v vseh zadevah, naznačenih v § 1.,
- b) tesno obćenje mej slovenskimi učiteljskimi društvi,

- c) vzdrževanje in podpiranje jednega pedagoškega lista, ki služi v objavljenju ukrepov in delavnosti zaveze.

III. Sedež.

§ 3. Sedež društva je v Ljubljani.

IV. Člani.

§ 4. K zavezi lahko pristopijo vsa učiteljska društva v § 1. imenovanih dežel. Člani teh društev so zajedno člani zaveze.

§ 5. Častnim članom zaveze postane lahko vsak, ki se je stekel izvanrednih zaslug za slovensko šolstvo in učiteljstvo v občē, ali za zavezo slov. učiteljskih društev. Častne člane predlaga upravni odbor v zaveznih zborovanjih.

V. Pristop in izstop članov.

§ 6.

1. Posamezna društva pristopijo k zavezi slov. učit. društev, ako to v svojem zborovanju sklenejo. Ta pristop naznaniti je pismeno upravnemu odboru, kateri o tem sklepa.
2. Pristop k zavezi vrši se lahko o vsakem času, vendar je donesek za celo tekoče društveno leto vplačati.
3. Posamezno učit. društvo izstopi iz zaveze, ako to v svojem zborovanju sklene in upravnemu odboru zaveze pismeno naznani.
4. Pojedina učit. društva smatrajo se izstopivšim, ako letnega doneska po trikratnem opominu ne vplačajo.

VI. Dolžnosti in pravice članov.

§ 7.

1. Vsako k zavezi pristopivše učit. društvo plača na leto 10 kr. za vsakega pravega člana, za podpornega pa 5 kr. Visokost letnega doneska za pojedine člane lahko delegacija določi od leta do leta.
2. Letne doneske posameznih društev poslati je vsaj do konca julija upravnemu odboru.
3. Kadar katero društvo pristopi k zavezi, ima zajedno na upravni odbor poslati natančen imenik vseh članov s podatki krstnega in rodbinskega imena, bivališče ter prepis svojih pravil.
4. Po vsakem glavnem zboru posameznih društev naznaniti je novo izvoljeni odbor ter vse premembe upravnemu odboru zaveze.
5. Vsako društvo izvoli delegate za zavezno zborovanje in sicer: društvo do 10 članov voli 1 delegata, društvo od 10—20 članov dva, od 20—30 tri itd.
6. Vsak član v zavezi stoječega društva ima pravico v glavnih zborovanjih govoriti, predloge staviti, debate se vdeleževati in goste vpeljati s sporazumljenjem prvosednikovim.
7. Pri sejah delegatov imajo le delegati pravico svetovanja in glasovanja, pri glavnih zborovanjih pa vsak član.
8. Vse dopise na upravni odbor poslati je franko.

(Konec prih.)

Poročilo

o pošiljatih za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogiškega društva v Krškem.

(Dalje.)

Ocene.

Nemški nadučitelj Sigmund Berger v Novi Rožnici na Moravskem je spisal knjigo „Oesterreichs geschichtliche Jubiläumstage“ in den Jahren 1882 und 1883, katere je založil Moric Perles na Dunaju, Stadt, Bauernmarkt II. Pisatelj nam jo je poslal na ogled. —

Vsebina prvega dela je: 1. Die Entstehung Oesterreichs. 2. Das Reich der Babenberger. 3. Das Interregnum in Oesterreich. 4. Rudolf von Habsburg wird deutscher Kaiser und belehnt seine Söhne mit Oesterreich, Steiermark, Krain, der windischen Mark und Portenau. 5. Albrecht, der erste habsburgische Herzog in den österreichischen Stammländern. 6. Das österreichische Regentenhaus bis zur Gegenwart. 7. Die 600jährige Gedenkefeier dieser Belehnung am 27. December 1882. 8. Gedicht: „Belehnung Albrechts mit Oesterreich, Steiermark, Krain, der windischen Mark und Portenau durch Kaiser Rudolf I.“ von Joh. Ladislaus Pyrker. Drugi del ima nastopno vsebino: 1. Der Beginn der Habsburger bis zur Theilung in die Albertinische und Leopoldinische Linie. 2. Herzog Leopold III., der Biedere, der Begründer der Leopoldinischen Linie. 3. Geschichte Triest's und dessen Anschluss an Oesterreich unter Leopold III. 4. Die Topographie Triest's in der Gegenwart. 5. Die 500jährige Gedenkefeier des Anschlusses Triest's an Oesterreich und seine heurige Ausstellung. 6. Gedicht: „Ein Edelstein in Oesterreichs Krone“ von W. Wenhard. Vsebina tretjega dela je: 1. Die Türkennoth in Ungarn und in den österreichischen Ländern. 2. Die erste Belagerung Wiens durch die Türken 1529. 3. Die zweite Belagerung Wiens und dessen Befreiung 1683. 4. Der 200jährige Gedenktag an die Befreiung Wiens von der zweiten Türkenbelagerung am 12. September 1883. 5. Gedicht: „Die Befreiung Wiens“ von Otto Prechtler. G. pisatelj se na večih mestih spominja tudi naše ožje domovine. Poleg drugih podob se nahajate v tej dobro urejeni knjigi tudi dve podobi na slovenski zemlji: a) idiličen Miramar in b) staro pomorsko mesto Trst. Zato priporočamo knjigo prav toplo — zlasti učiteljskim in šolarskim knjižnicam.

— r. —

Ustava in državna uprava avstrijsko-ogrske države. Stenska tabla s podobo Nj. velič. cesarja. Načrtal Jos. Klika. Založil Karol Jansky v Taboru na Českem.

Tako se imenuje 94—68cm veliko učilo, katero ima namen, vzbujati domoljubno čustvo in širiti državljansko omiko. V 6 krogih je z veliko, razločno, čedno, črno pisavo označeno: sestava ljudskega zastopstva, začenši z občinskim zastopom in končavši z delegacijama. Nad temi so izseki krogovi, v katerih so z rudečimi črkami zaznamovana zastopstva državne uprave. Poleg tega so navedene nekatere najvažnejše zgodovinske letnice. Cena slike je z katekizmom vred 80 kr.; na platnu in lakovano 1 gld. 80 kr. Zaradi praktične in krasne izpeljave je to učilo vredno vsega priporočila. G.

Stenske slike za pouk v živalstvu. Po prirodi, največ po živih primerkih narisani in zvesto po prirodi naslikane. Založnik: Karol Jansky v Taboru na Českem. Na vsaki tabli je po jedna žival.

Prirodopisni pouk vspeva le tedaj, ako se oslanja na stvari same ali njih slike. Takih nazornih slik imamo sicer že lepo število, a prav malo jih je zadosti velikih in povsem natančnih in prirodi primerno izvršenih. Do zdaj so kot najboljše veljale Leutemann-ove, a bile so predrage. G. K. Jansky pa nam je preskrbel boljših, a cenejših slik, katere je odrobilo tudi vis. ministerstvo za rabo v ljudskih in meščanskih šolah. Pred nami leži pet takih tabel

s posamičnimi živalimi: gos, koza, domači prešič, osel, domača kura (kokoš). Velikost vsake slike iznaša 64:90cm, torej jo more vsak učenec natančno videti. Živali so jako skrbno, čisto in določno naslikane, tako, da jih moremo imenovati prave vzore za vsako ljudsko šolo. Vrhu tega je cena tem slikam tako nizka, da jih more omisliti tudi najrevnejša šola; 5 listov velja samo 2 gld. 50 kr., posamezni listi stojé po 60 kr. Papir je močan; table se morejo obesiti na steno; napisi se dobé v vseh avstrijskih jezikih. Z ozirom na njih nedosegljivo uporabnost, nizko ceno in didaktično vrednost ne moremo zadosti priporočati Janskega prirodopisnih slik vsem slovenskim šolam brez izjeme.

G. (Dalje prih.)

Književna poročila.

Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda. V zadnjih letih še le jeli so se zanimati naobraženci slovenski za slovstvo, ki je namenjeno mladini. Velika važnost te literarne vejice prodira od dné do dné. V tem obziru ima naš izvrstno uredovani „Vrtec“ neprecenljivih zaslug. Saj menda na Slovenskem ni ljudske šole, ki bi ne bila naročena nanj! Vendar ne zadostuje tá list vsem potrebam. V poslednjih letih vstanávljale so se „Knjižnice za mladino“. Večinoma pa so ostale na pol pota. Tudi tá žalostna prikazen imela je svoje vzroke. Nočemo jih tukaj navajati in razpravljati.

Danes javljamo „Knjižnico družbe sv. Cirila in Metoda.“ Ta družba v kateri so zastopani udje od bornega težaka in delaveca do najimenitnejšega odličnjaka duhovnega in posvetnega stanú, ima najodkritosrčnejše simpatije vsakega slovenskega patrijota. Kateri je namen in smoter te blage družbe, treba mi pač ni praviti na tem mestu. Kdor še ne pozna njenega delovanja, vzemi „Vestnik“, ki ga je ravnokar za leto 1888 izdala. Pravo pot hodi družba sv. Cirila in Metoda. Dokazala je zopet to s tem, da je vstanovila knjižnico za mladino.

Poglejmo si I. zvezek: Franc Jozef I., cesar avstrijski; v spomin 40-letnice Njegove vlade spisal slovenski mladini Fran Hubad, c. kr. gimnazijski profesor. Knjiga ima 64 strani ter velja 15 novcev. Vsebina ji je: Predgovor, Cesarjeva mladost, Franc Jožef na prestolu, Franc Jožefova vlada in dodatek: Cesarska pesen in Slovenska cesarska pesen.

Letos sem čital že več knjig v ta blagi namen spisanih. Prečitavši, djal sem jih nezadovoljen iz rok. Odkritosrčno moram reči, da so se mi malo dopadle. Povsod znana stvarina, sestavljena suhoparno in dolgočasno, tu in tam celo prav površno in zmedeno. Ta skušnja bila je kriva, da sem vzel to knjigo s pred-sodkom. Jamem čitati. Čitam ter čitam stran za stranjo, list za listom. Zabil sem svoje skušnje, zabil presodka. Ko prečitam zadnjo stran, položim še le knjigo iz rok. Prekinoti nisem mogel, niti mislil nisem tega. Jaz menim, da je to najboljši dokaz, kako je knjiga pisana. Ni to dolgočasna biografija, kakoršnih najdeš navadno, marveč prelepa je kitica najzanimivejših črtic in dogodkov iz življenja in vlade milega vladarja. Vse te epizode pa so tako karakteristične in mišne, tako organično med sabo zvezane, da ne opaziš prehoda od ene do druge, temveč da se ti zdi, kakor bi bila vsa knjiga en sam zanimiv dogodek. Tako treba pripovedovati mladini! Pri takem pisatelju, kakor je profesor Hubad, umevno je pač, da mu je jezik čist in jedernat, slog prozoren in preprost, kar se o pisateljih tega slovstva žalibog največkrat reči ne more. Tudi založništvo storilo je svojo dolžnost. Zunanja oblika je okusna in čedna, tisk primeren mladini, ter najdeš prav malo tiskovnih pomot. Obžalujemo samo, da je knjiga prišla nekoliko pozno na svetlo. Šolske slavnosti, pri katerih se take knjige navadno razdeljujejo, minole so že skoro povsod. Vendar bode slovensko učiteljstvo segnolo z največo radostjo po tej lepi knjigi ter jo širilo, kjer se čuje

slovenska govorica. Z navdušenostjo pisana, navduševala bo srca v ljubavi do premilega nam vladarja in lepe naše Avstrije!

Družbi sv. Cirila in Metoda čestitamo pa prav iz srca. Radujemo se, da je prevzela to težavno nalogo. Uverjeni smo, da bo imela ta knjižnica boljše usodo kakor njene preminole sestre, da bo imela čvrsto in vztrajno podporo od vseh strani. Najboljši porok tega nam je mož, ki je njen urednik, gospod Fran Hubad. O njegovem delovanju na slovstvenem polju govoriti, bilo bi pač odveč. Pozna je vsak, ki le količkaj čita. Kakor poizvemo iz zanesljivih virov, pripravljeno je gradivo že za II. in III. zvezek. Skrajna doba je, da se slovensko učiteljstvo vendar enkrat že vzbudi iz svoje otrplosti. Poprime naj se z vso močjo te knjižnice, da bode družba sv. Cirila in Metoda izdala zvezek za zvezkom domovini v čast in korist!

Josephus.

Družba sv. Mohora izdala je za 1888. l. nastopne knjige: 1. Koledar za 1889. Vsebina: Naš cesar Fr. Josip. I. Spisal Ig. Žitnik. — Obsojen. Povest. Spisal dr. J. Vošnjak. — Zlatomašnik J. J. Strossmayer. — Borovlje in puškarija v Borovljah. — Dekan Lambert Ferčnik. — Kako je stari Nolet tatu iskal. (Spisal Janko Kersnik.) — Dr. Valentin Zarnik, oče taborov slovenskih. — V sreč si glej! Pesem. S. Gregorčič. itd. 2. Tomaža Kempčana: Hodi za Kristusom. Preložil in z navadnimi molitvami pomnožil Andrej Kalan, Trnovski kapelan v Ljubljani. — 3. Slovenski Pravnik. Pouk o najpotrebnejših zakonih. Spisal dr. Ivan Tavčar. (V.) snopič.) 4. Slovenske Večernice za pouk in kratek čas. (42. zvezek.) 5. Občna zgodovina za slovensko ljudstvo. Spisal Josip Starč, (XII. snopič.) 6. Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa. (VII. snopič.) Ker je vseh članov 41.525, pojdejo te knjige v 249.312 izvodih po slovenskem svetu.

„**Bog ohrani**“. Cesarska pesem. V spomin na 2. dan decembra 1888, s podobami okrasili avstrijski umetniki. To krasno izdanje, v veliki obliki, z velelepimi slikami izšlo je razven v drugih tudi v slovenskem jeziku. V spomin na cesarjevo 40letnico je ta umeteljno izvršeni umotvor, ta ilustracija cesarske pesmi, jako prikladno darilo. Dobi se pri založniku F. Tempsky-ju na Dunaju in v Pragi, tudi pri J. Giotnini-ju v Ljubljani. Cena 80 kr.

Žepni koledar za l. 1889 izdala „Katoliška Tiskarna“. Obseza popoln koledarij in oglase. Dobiti je v „Katoliški bukvarni po 20 kr.

Dopisi.

Kranjsko, sredi oktobra meseca. — Tudi letos so bile vse prošnje ljudskih učiteljev Kranjskih za izboljšanje njih plač zamán. Toda slavni naš deželni zbor je to pot vsaj uvidel deloma, da so želje učiteljstva Kranjskega opravičene ter naročil deželnemu odboru, da do prihodnje sesije potrebno poizvé in ukrene, kakó bi se gmotni položaj lj. učiteljev vsaj malo dal poboljšati. To je vže tudi nekaj! Kdor trka, tistemu se odpre; če ne kmalu, enkrat vendar. Zatorej sodrugi dragi, nikarte prenehati slednje leto prositi povišanja svojih plač! Vsi v vseh okrajih vztrajno vsako leto ponavljajte svoje molbe. Naposled mora vspeh biti plačilo Vašega napôra!

18. t. m. otvori se v prostorih starega strelišča v Ljubljani deželna sadna razstava. Kakor čujemo, bode le-tu posebno dobro zastopano šolsko vrtnarstvo. Naj bi le-ta razstava našemu občinstvu jasno kazala, kako trudoljubivo, a tudi vsepošno je delovanje učiteljev Kranjskih na deželi!

Društveno življenje mej našim učiteljstvom nič neče kaj iti v cvet. Razun „Ped. društva“ in „uč. društev“ Postojinskega ter Logaškega šolsk. okraja ne sliši nikod o kakem gibanju sotrudnikov. Pač smo slišali in brali po časopisih,

da so kolege Kamniškega in novomeškega okraja ob času letošnjih uradnih okr. konferencij nekako sklenili v proslavo 40-letnice vladanjo našega presvitlega cesarja vstanoviti si okr. uč. društva. A doslej o njih še ni duha! Besede naj postanejo meso, in to kmalu! Pravila „zaveze slov. uč. društev“ so potrjena, „zaveza“ se bode še letos oživotvorila. Dolžnost je sedaj vesoljnega učiteljstva slovenskega, da novorojemu detetu krepko seže pod ramena, — da bode moglo koj pri prvem koraku v javnost stopati krepko ter postaviti se kot čilo, nevstrašno bitje. V to naj pomore Bog, pa tudi slov. učiteljstvo Kranjsko! Tedaj tovariši mili, ustanovljajte društva in stopite v kolo „zaveze!“ Brúno.

Petrograd: Iz dolgoletnih poskušenj bilo je mogoče sestaviti projekt za ustrojstvu tehničnih šol v Rusiji. Zakon v njih bil je nedavno objavljen. Podrobni ustavi za omenjene šole bodo izdelani v posebnih odborih. Te šole imajo po zakonu razprostranjati po deželi tehnično in rokodelsko obrazovanje. Tehničke šole se bodo delile: 1. v više za inženere. 2. v srednje za pomočnike inženerev v obče više voditelje raznih obrtov. 3. v nižnje za bližnje voditelje delavcev po kakem proizvodstvu. — Razen tega se imajo vstanovljati rokodelske šole za izobrazbo spretnih delavcev. — Tehničke šole so lahko združene v celoto, ali pa so vsaka za se. Pri njih se morejo odkrivati tudi prigraviteljni razredi. — Za vstop v rokodelsko šolo bode treba predstaviti spričevalo enorazredne selske šole; za vstop v nižjo tehničko šolo spričevalo meščanske okrajne ali dvorazredne selske, in za vstop v srednjo tehničko šolo spričevalo petrazredne realske, ali kake druge srednje šole, katere bodo ukazane po ministru narodnega prosvetščanja. Brez takove priprave se bodo učenci v tehničke šole tudi sprejemali, ako dokažejo, da so 2 leti delali v kakem obrtnem zavodu ter položé prijemni izpit.

— 312 —

Novice in razne stvari.

[C. kr. štaj. deželni šolski svet] je razsodil, da začasno nadomestovalnim solškim voditeljem ne dostaje prosto stanovanje ter privolil, da se enorazredna ljudska šola pri Zg. Št. Kungoti (Maribor) razširi v 2razrednico in da se paralelka na ljudski šoli v Makolah (Slov. Bistrice) preustroji v 4. razred.

(Prva slovenska ljudska šola v Trstu) otvorila se je 15. dne t. m. s skupno sv. mašo pri sv. Jakobu.

[Vukova stoletnica.] Dne 26. oktobra 1887 minilo je 100 let, kar je reformator srbske književnosti Vuk Stefanović Karadžić v Tršću zagledal svet, a umrl na Dunaju 29. jan. 1864. Koliko zaslug si je pridobil „starina Vuk“ za srbski jezik, zna vsak naobraženec. Od mnogobrojnih del imenujmo le: Mala prstonarodna pjesmarica (1814), Pismenica srbskoga jezika (1815), Srpski rječnik (1818), Srbske narodne pripovijetke (1853), Život in običaji Srpskoga naroda itd. itd. — Stoletnica njegova praznovala se je v Belemgradu 20., 21. in 22. sept., 20. sept. predstavljala se je v narodnem gledališču: „Apoteoza Vuku Karadžiću.“ — 21. sept. bil je popoldne svečan govor o Vuku. Znano je, da so Vukove kosti prepeljali iz Dunaja v Beligrad. —

[Glavna skupščina evangelskih učiteljev na Češkem] je sklenila, da se v spomin 40-letnice vladanja Nj. Veličanstva cesarja osnuje glavnica 500 gld. za podporo siromašnih evangelskih učiteljev.

[Društvo za vzgojo gluhomimih otrok v Zagrebu] imelo je dne 19. sept. svoje prvo glavno zborovanje, v kojem je predsednik škof presv. g. Gašparić očrtal osnivanje društva, tajnik g. Z. Zegić pa prečital izvestje o društvu, katero ima sedaj 32 utemeljiteljev in 140 podpornih članov, ki plačajo na leto 563 gld. — Po pravilih izbral se je novi upravni odbor, kateremu je zopet g. Gašparić izvoljen predsednikom.

[Premeščenje dunajskih učiteljev.] Lansko leto bilo je na Dunaju 222 učiteljev ali 15% od vsega učiteljstva iz službenih ozirov premeščenih.

[Statistika srbskega šolstva.] Po „Prosvjetnem glasniku“ bilo je v Srbiji v 22 šolskih okrajih do konca l. 1887. 1245 učiteljev, ki so poučevali v ljudski šoli. 38 služeb ali 3.07% bilo je nenameščenih. V največjem srbskem šolskem okraju je 141 učiteljev, v najmanjšem pa 19.

[V mestu Kolomeji v Galiciji] imeli so učitelji slepcev od 6. do 9. avg. t. l. svoje zborovanje, poleg bila je še razstava učil in del slepcev. Tri najboljše dela nagradili so z zlatimi medaljami.

[Obiskovanje ruskih šol.] Po službenem izkazu je bilo v Rusiji 15 milijonov otrok, ki so dolžni šolo obiskovati. Od teh obiskovalo je le 1.466.913 ter ostalo torej brez šolskega pouka 90% otrok.

[Učitelji bavarski] doživé povprečno starost od 48 let ali 30 službenih let. To je dokaz, da je dosti za učitelja, kadar se v šoli namuči 30 let.

[Učilnica za učitelje telovadbe] vstanovila se bode v Rimu na predlog talijanskega ministra za uk. Talijanski zbor je dovolil vže potrebno vsoto, a pouk bode vodil dr. Emil Baumann.

[Švedija.] V švedskem deželnem zboru je 7 ljudskih učiteljev. Tu pa vzgoja ne trpi nobene škode!

[Zaveza danskih učiteljskih društev] ima 105 okrajev z 3842. člani. Največji okraj (Kodanj) ima 331, a najmanjši (Läsö) 4 člane. Tu imamo dokaz, da tudi 4 lahko koristno delujejo, ako se zberó, kaj še le 10 ali 20 učiteljev.

[Razredi za slaboumne otroke na Švicarskem.] Ker so na pomožnih razredih za slaboumne otroke v Nemcih dosegli poveljne vspehe, jeli so tudi na Švicarskem prirejati take razrede, kajti stariši onih otrok nosé tudi vsa državna bremena. Nepravilno bi torej država ravnala, ako bi na nje pozabila.

[Stritarjevih zbranih spisov] izšel je 58. snopič. Vsebina: „Zgodnji Danici“. — Dunajska pisma.

Vabilo. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico priredi dne 8. novembra t. l. v za učiteljstvo mariborskega okraja v proslavo spomina 40-letnega vladanja presvitlega našega cesarja Franca Jožefa I. slavnostno zborovanje v Lembahu ob kor. železn. Vspored: 1. ob 10. uri dopoldne slavnostna sv. maša v lembaški farni cerkvi, potem 2. zborovanje v šoli z slavnostnim govorom, katerega bode imel c. kr. okr. šolski nadzornik gosp. Fran Robič. 3. Skupen obed v Robič-evi gostilnici. K prav obilnej vdeležbi vabi odbor.

Vabilo. Celjsko učiteljsko društvo ima 2. nov. t. l. v okoliški šoli v Celju svoj mesečni zbor. Dnevni red: 1. Zapisnik, 2. Ocenitev „Majcen-ovih pesmi“, govori g. Ig. Zupan. 3. „Kaj zamore učitelj storiti, da se šolsko obiskovanje zboljša?“ — govori g. Jos. Supanek jun. 4. Nasveti. K prav mnogobrojni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Vabilo k zborovanju ptujskega učiteljskega društva dne 8. novembra ob 1/211. uri dopoldne v okoliški šoli. Vzpored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Prosto-voljno predavanje. 3. Nasveti. K obilnej vdeležbi vabi odbor.

NATEČAJI.

Šty. 403.

Učiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli na Rečici se umešča definitivno ali tudi provizorično mesto učitelja z dohodki po IV. plač. razredu.

Prosilci ali prositeljice za to mesto naj svoje redno obložene prošnje vložijo potem predpostavljenege okr. šolsk. sveta do 5. novembra 1888 pri krajnem šolsk. svetu na Rečici. Znanje slovenskega jezika je neobhodno potrebno.

Okr. šolski svet Gornjigrad, dne 30. septembra 1888.

Predsednik: *Netolitzka s. r.*

Štv. 355.

Podučiteljsko mesto.

(Opetni razpis.)

Na dvorazredni ljudski šoli pri sv. Antonu se umešča podučiteljsko mesto z dohodki III. plač. vrste in prostim stanovanjem (1 izba) definitivno ali tudi provizorično.

Redno obložene prošnje naj se vložijo potom predpostavljenege okr. šolsk. sveta do 25. novembra 1888 pri krajnem šolsk. svetu pri sv. Antonu, pošta Reichenburg.

Okr. šolski svet Sevnica, dne 15. oktobra 1888.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**

Štv. 820.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v **Podsredi** se umešča podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plač. razredu in prostim stanovanjem (1 izba) ali definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci za to službo naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenege okr. šolsk. sveta vložijo do 15. novembra 1888 pri krajn. šolsk. svetu v **Podsredi**, (Hürberg.)

Okr. šolski svet v Kozjem, dne 12. oktobra 1888.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**

Štv. 579.

Podučiteljsko mesto.

Definitivno ali provizorično podeli se podučiteljska služba pri vseh Svetcih, IV. plačilnega reda in s prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje prošnje vložijo do 20. novembra 1888 pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Ormuž, dne 1. oktobra 1888.

1-3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štr. 1088.

Učiteljske službe.

V Ptujem šolskem okraju se tudi provizorično nameščajo:

a) ena učiteljska služba pri sv. Marjeti poleg Ptuja, IV. plačilna vrsta.

b) ena podučiteljska služba pri sv. Urbanu poleg Ptuja in ena pri sv. Lovrencu v slov. goricah, IV. plačilnega razreda in obe s prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje prošnje do 30. septembra t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okr. šolski svet v Ptuj, dne 24. avgusta 1888.

3-3

Za predsednika: **Ranner s. r.**

Za šolsko mladino pri slavnostih povodom 40-letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja priporočava z barvotiskano sliko cesarja našega in 17 lesoreznimi podobami okrašeni, v najinem založništvu izišli slavnostni spis

Naš cesar

(1848—1888.)

Zgodovinski spis za slovensko mladino.

Priredil učitelj.

Slavnostni ta spis, koji so priporočali visoki c. kr. deželni šolski sveti kranjski, koroški, primorski in štajerski najtopeje v nakupovanje, je kaj prilichen zaradi svoje patriotične vsebine, kakor tudi zaradi bogate opreme svoje v stalen spomin na letošnjo štiridesetletnico vladanja Njih Veličanstva cesarja našega Frana Josipa I.

Cena spisu je 18 kr. Za 100 in več kupljenih izvodov se znatno cena zniža.

Razprodajalcem dovoljuje se rabat.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

4-5